

ISTORIE LOCALĂ

Dinu Poștarencu*

PRIMELE ATESTĂRI DOCUMENTARE ALE LOCALITĂȚILOR CALFA, HOREȘTI, RUJNIȚA, TÂRNOVA DIN PĂRȚILE SOROCII, TOMEȘTII VECHI ȘI ZGURIȚA

Calfa

Acest sat este atestat pentru prima oară în jurnalul de campanie al locotenentului Erasmus Heinrich Schneider von Weismantel, german de origine, angajat în armata regelui Suediei Carol al XII-lea.

Din notele jurnalului aflăm că în timpul campaniei lui Carol al XII-lea, din 1709, contra lui Petru I, încheiată cu înfrângerea de la Poltava, regimentul de grenadieri în care era înrolat Weismantel se alfa în Polonia, de unde, după reinstalarea pe tronul polonez a regelui August al II-lea, trece în Moldova. În legătură cu izbucnirea războiului ruso-otoman, divizia din care făcea parte și regimentul de grenadieri a pornit de la Iași, în februarie 1711, spre granița Podoliei. Trecând Prutul, apoi Nistrul, ajunge, în luna mai, la Dubăsari, iar de aici, traversând înapoi Nistrul, trece pe la Onițcani și poposește la Mălăiești, unde a stat în tabără până în luna iunie, când se îndreaptă spre Bender (Tighina). Sosind în apropierea acestui oraș, consemnează locotenentul Weismantel, divizia a „tăbărât într-un unghi¹ dintre râul Bâc și fluviul Nistru. După ce am rămas aici o zi, am mers mai departe pe mâna dreaptă și între satul Bulboaca și Bilipin² am trecut Bâcul și am așezat tabăra lângă el. Aici este deja pământ turcesc”³. Părăsind și această tabără de lângă Bâc, se menționează în continuare în jurnal, „am pornit iar cu toții pe mâna stângă spre Nistru și am mers pe după satul

* **Dinu Poștarencu**, doctor în istorie, cercetător științific superior la Institutul de Istorie al AȘM.

¹ Acest unghi format de cursurile râurilor Nistru și Bâc reprezintă astăzi teritoriul satului Gura Bâcului.

² Alcătuitorii volumului ce conține jurnalul respectiv au menționat referitor la acest toponim: „Neidentificat, poziția ar corespunde cu a localității Gălilești”. Poziția nu poate să corespundă cu cea a localității Gălilești, deoarece, în primul rând, sătucul cu acest nume este situat departe de Bulboaca, între aceste două localități fiind așezat satul Roșcani. În al doilea rând, este puțin probabil dacă sătucul Gălilești exista în 1711, în timp ce, conform recensământului din 1817, el avea 8 gospodării (*Труды Бессарабской Губернской Ученой Архивной Комиссии*, Кишинев, 1907, том III, p. 141). Prin urmare, toponimul *Bilipin* rămâne o enigmă.

³ Adică pământul raialei Bender.

Calfa în lagăr, mai aproape de Bender, [...] de unde peste două zile am mers prin Bender și ne-am tăbărit după Nistru, înaintea satului Copanca”⁴.

Consultând sursa din care am extras această informație, Vladimir Nicu a notat în privința satului Calfa: „Atestat la 8 iunie 1711”⁵. Pe când în jurnalul de campanie al lui Weismantel, inclus în sursa respectivă, nu sunt indicate zilele, ci numai anii și lunile. Așadar, satul Calfa este atestat nu la 8 iunie 1711, ci în iunie 1711.

Horești

Editorii *Dicționarului statistic al Basarabiei* au admis că satul Horești a fost „înființat aproximativ la începutul secolului al XVIII-lea”⁶. Pe când într-o ediție enciclopedică este notat în privința satului respectiv, fără să i se comunice cititorului care este baza documentară a acestei constatări: „Menționat documentar în 1617”⁷. După V. Nicu, satul Horești este „atestat la 7 august 1634”⁸.

Consultând sursa indicată de V. Nicu, remarcăm două acte redacte rezumativ: unul din 5 august 1634 și altul din 7 august 1634, prin care domnul Vasile Lupu a întărit mănăstirii Pobrata satul Hărești⁹. În ambele rezumate nu este indicat nici un reper geografic, pentru a ne da seama în care zonă a Țării Moldovei se află acest sat.

Analogia dintre toponimele Horești și Hărești l-a făcut pe V. Nicu să conchidă că în cazul dat este vorba de Horeștii din valea Botnei. Realmente, s-a produs o confuzie, și anume: satul Hărești al mănăstirii Pobrata, atestat în rezumatele documentelor din 5 și 7 august 1634, la care ne-am referit mai sus, este situat pe râul Moldova și era inclus în ținutul Suceava. Drept confirmare servește documentul din 24 aprilie 1546, din care aflăm că Petru Rareș i-a dăruit mănăstirii Pobrata satul Hirești de pe râul Moldova¹⁰. Referindu-se la toponimul Hirești, atât din acest document, cât și din altele, A. Gonța a stabilit: Herești (Hărești, Hirăști, Hirești), sat pe Moldova (județul Iași)¹¹.

Punând în discuție problema cu privire la întemeierea satului Răzeni, Dumitru I. Balaur s-a referit și la Horești, scriind în acest context: „Satul Horăști e din Găureni. Bătrânii din Găureni spun că din Găureni s-a născut mai târziu Horăștii. Pentru aceea Horăștii se mai numesc și Horăștii Noi, spre deosebire de Găureni, cărora li se zice și Horăștii Vechi”¹².

⁴ *Călători străini despre țările române*, București, 1983, vol. VIII, p. 320.

⁵ V. Nicu, *op. cit.*, vol. I, p. 122.

⁶ *Dicționarul statistic al Basarabiei*, p. 240.

⁷ *Enciclopedia sovietică moldovenească*, Chișinău, 1977, vol. 7, p. 259.

⁸ V. Nicu, *op. cit.*, vol. I, p. 440.

⁹ *Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva Istorică Centrală a Statului*, București, 1959, vol. II, p. 216.

¹⁰ *Documente privind istoria României. A. Moldova. Veacul XVI*, București, 1953, vol. I, p. 480.

¹¹ A.I. Gonța, *op. cit.*, p. 120.

¹² D.I. Balaur, *Știrile de până acum despre documentele Răzenilor*, în „Biserica ortodoxă română”, București, 1936. Apud *Vatra veșniciei – Răzeni*. Concepția, selecția, scenariul – Constantin Mardare, Chișinău, 2003, p. 38.

În tot cazul, satul Horești exista la mijlocul secolului al XVIII-lea, el fiind indicat pe harta *Carte de la Moldavie*, întocmită în cursul Războiului ruso-turc din 1768-1774 de către F.G de Bawr.

Rujnița

Despre prima atestare a satului Rujnița sunt expuse următoarele opinii. *Dicționarul statistic al Basarabiei*: satul este întemeiat în 1786¹³. O ediție enciclopedică: „Menționat documentar în 1586”¹⁴. V. Nicu: „Atestat la 23 februarie 1448 cu denumirea Cuciurul. I s-a mai zis Onești, Vertiporoh”¹⁵.

În temeiul uricului din 23 februarie 1448, Roman voievod i-a dăruit lui Didrih Buceațchi câteva sate, inclusiv satul Cuciurul¹⁶, care, după cum a stabilit A. Gonța, era cuprins în limitele ținutului Cernăuți¹⁷. Drept confirmare servește un act din 30 martie 1575, prin care Petru Șchiopul întărește mănăstirii Putna satul Cuciurul din ținutul Cernăuți¹⁸. Satul Cuciurul este atestat documentar și anterior anului 1448, într-un uric al lui Alexandru cel Bun din 25 decembrie 1422¹⁹, pe care Mihai Costăchescu l-a localizat astfel: „Este, cum se vede, satul Cuciurul Mare din ținutul Cernăuți, de lângă Cozmin”²⁰. Prin urmare, satul Rujnița nu este atestat documentar cu denumirea Cuciurul.

Prin uricului din 20 septembrie 1513, Bogdan voievod a întărit lui Boldul și Căpotici câteva moșii, între care „giumătate de Onești, parte din gios a Boldului, cu iaz în parte din gios, în Ciuhur, iar partea din sus a lui Căpotici cu a lui frați și din giumătate di sat di Vertiporoh, giumătate a Boldului, din mijloc, cu loc di mori în ce din gios parte, în Ciuhur, iar parte din gios Capoticiu cu loc de mori, în parte din gios a Boldului, iarăși pe Ciuhur”²¹.

A. Gonța a notat despre Oneștii din acest act că este „sat pe Ciuhur și Treb-nih (raionul Edineț)”²², iar despre Verteporoh (Vertiporoh): „sat pe Cuihur care s-a numit Grecii, ținutul Hotin (astăzi Stolniceni, raionul Edineț)”²³.

Despre faptul că Rujnița nu s-a numit nici Vertiporoh devine clar, bunăoară, din zăpăsul de vânzare a unor părți din satele Rujniți, Vertiporoh și Cipeleuți din

¹³ *Dicționarul statistic al Basarabiei*, p. 512.

¹⁴ *Enciclopedia sovietică moldovenească*, Chișinău, 1976, vol. 6, p. 24.

¹⁵ V. Nicu, *op. cit.*, vol. II, p. 195.

¹⁶ *Documente privind istoria României*. A. Moldova. Veacul XIV, XV, București, 1954, vol. I, p. 226.

¹⁷ A.I. Gonța, *op. cit.*, p. 75.

¹⁸ *Documente privind istoria României*. A. Moldova. Veacul XVI, București, 1951, vol. III, p. 47; *Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva Istorică Centrală a Statului*, București, 1957, vol. I, p. 157.

¹⁹ M. Costăchescu, *Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, Iași, 1931, vol. I, p. 151.

²⁰ *Ibidem*, p. 153.

²¹ M. Costăchescu, *Documente moldovenești de la Bogdan voievod*, București, 1940, p. 326; *Documente privind istoria României*. A. Moldova. Veacul XVI, București, 1953, vol. I, p. 88.

²² A. I. Gonța, *op. cit.*, p. 180.

²³ *Ibidem*, p. 277.

ținutul Hotin, cumpărate de Dumitru Solomonescu și fratele său Vasile de la diferite persoane, zăpădit fiind datat cu 8 martie 1603. Aceste persoane le-au vândut dreptele lor ocine „din satul Rujânții pi Ciuhur în ținutul Hotinului, și din Vertiporoh, iarăși pi Ciuhur într-un același ținut, unde se numește Cucuriva”²⁴. Satul Vertiporoh s-a numit și Cuciarov. Despre aceasta se menționează în uricul din 10 martie 1659, prin care Gheorghe Ghica l-a miluit pe marele postelnic Stamate, „dintr-a noastră dreaptă ocină și răscumpărătură, pe care am avut-o încă din boieria domniei mele, cu un sat anume Cuciarov, care se numește Vertiporoh, care este pe Ciuhur, la ținutul Hotinului”²⁵.

Drept document în care este înscrisă pentru prima dată Rujnița poate fi considerată cartea domnească de întăritură din 30 aprilie 1552, prin care Ștefan Rareș i-a dat pârălabului Cozma Ghenghea „două locuri din pustie – un loc pe Ciuhur la fântâna Paricova, pe de amândouă părțile Ciuhurului, alt loc, anume Rujinții, iarăși pe Ciuhur, pe de amândouă părțile Ciuhurului, ca să-și facă două sate”²⁶.

Conform hrisovului lui Petru Șchiopul din 2 mai 1575, satul Rujnița deja exista la această dată. În baza acestui hrisov, domnul i-a întărit marelui logofăt Ion Golăi „dreapta lui ocină, din ispisocul de cumpărătură ce l-a avut de la Ion voievod, un loc din pustie pe Ciuhur, între Grumăzeni și între Rujinți, în dreptul Rusului, pe această parte a Ciuhurului, dinspre ținutul Iașului”²⁷.

Târnova din părțile Sorocii

În *Dicționarul statistic al Basarabiei* este consemnat: satul Târnova este întemeiat în 1762²⁸. În adăuga enciclopedică: „Menționat documentar în 1479”²⁹. În lucrarea lui V. Nicu: „Atestat la 13 august 1464”³⁰.

Semnalând sursa care cuprinde documentul din 13 august 1464³¹, V. Nicu a indicat încă o pagină din sursa respectivă, unde este plasat un alt document ce conține toponimul Ternauca, în timp ce între copertele acestei culegeri de documente medievale sunt prezente și alte acte referitoare la Ternauca. Analizându-le, constatăm că în ele sunt atestate două localități cu o denumire identică. Să examinăm pe rând aceste acte.

Prin cartea domnească de judecată din 13 august 1464, Ștefan cel Mare înștiința despre pretenția înaintată de către Mândrea asupra satului Ternauca.

²⁴ *Moldova în epoca feudalismului*, Chișinău, 1961, vol. I, p. 190.

²⁵ *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol”*, Iași, 1973, vol. X, p. 413.

²⁶ *Moldova în epoca feudalismului*, Chișinău, 1961, vol. I, p. 63.

²⁷ *Arhivele Basarabiei*, 1930, nr. 2, p. 204-205; *Documente privind istoria României*. A. Moldova. Veacul XVI, București, 1951, vol. III, p. 50; *Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva Istorică Centrală a Statului*, București, 1957, vol. I, p. 158.

²⁸ *Dicționarul statistic al Basarabiei*, p. 514.

²⁹ *Enciclopedia sovietică moldovenească*, Chișinău, 1976, vol. 6, p. 475.

³⁰ V. Nicu, *op. cit.*, vol. II, p. 335.

³¹ *Moldova în epoca feudalismului*, Chișinău, 1978, vol. II, p. 156.

Pretenția i-a fost respinsă, întrucât boierul Mîsea a demonstrat, în baza documentului depus, că acest sat îi aparține lui, fiindu-i dat de către unchiul său Berea³². Documentul, însă, nu conține nici un reper geografic auxiliar, din care cauză nu putem stabili unde este situat acest sat litigios. Soluția o găsim consultând documentele următoare din volumul citat. Astfel, prin hrisovul din 7 mai 1479, Ștefan cel Mare aducea la cunoștință că a dăruit mănăstirii Putna satul Târnauca, pe care personal l-a cumpărat de la boierul Mîsea³³. Iar la 2 februarie 1503, Ștefan cel Mare a dat întăritură mănăstirii Putna pentru un șir de sate așezate pe râul Suceava, printre acestea numărându-se și satul Ternauca³⁴. Tot aici este reprodus și hrisovul din 9 martie 1529, prin care Petru Rareș a întărit mănăstirii Putna toate privilegiile pentru mai multe sate aflate pe râul Suceava, inclusiv satul Ternauca, cumpărate de Ștefan cel Mare și dăruite de acest domn mănăstirii³⁵.

Cu siguranță, A. Gonța la fel a identificat satul Ternauca menționat în cartea domnească de judecată din 13 august 1464 ținând seama și de alte documente în care acesta figurează, notând astfel: sat în ținutul Suceava³⁶.

Așadar, satul Târnova din preajma Dondușenilor nu este atestat la 13 august 1464. Satul respectiv este înregistrat pentru prima oară în cartea domnească de întăritură din 17 decembrie 1599, dată de către Ieremia Movilă mănăstirii Voroneț, din care aflăm că marele vornic al Țării de Sus, Grigorcea, a oferit acestei mănăstiri „trei sate, anume Tăistrenii, cu iaz și cu mori în apa Coboltii și altu sat Târnauca și satul Hnilovodea, diasupra Răutului, care aceste sate sîntu într-un hotar în ținutul Sorocii”³⁷.

Tomeștii Vechi

Într-o sursă este indicat anul 1863 drept an al întemeierii acestui sat³⁸, în alta – 1529³⁹, iar V. Nicu a exprimat următoarea considerație: „Atestat în anii 1598-1599 cu satele contopite Zădureni și Munteni”⁴⁰.

³² *Ibidem*.

³³ *Ibidem*, p. 175; *Documente privind istoria României*. A. Moldova. Veacul XV, București, 1954, vol. II, p. 8.

³⁴ *Moldova în epoca feudalismului*, Chișinău, 1978, vol. II, p. 216.

³⁵ *Ibidem*, p. 264. Drept sursă în care figurează Târnova din ținutul Soroca, V. Nicu a indicat și *Documente privind istoria României*. A. Moldova. Veacul XVI, București, 1951, vol. III, p. 289. La pagina respectivă este publicat un act din 7 septembrie 1585, prin care Petru Șchiopul a întărit mamei și soției fostului postelnic Iurașco Vartic hotarul satului Târnauca. Actul, însă, nu conține precizarea unde este situat acest sat. După A. Gonța, satul Târnauca, menționat în actul la care ne referim, se afla în ținutul Cernăuți (A.I. Gonța, *op. cit.*, p. 256.

³⁶ A.I. Gonța, *op. cit.*, p. 256.

³⁷ *Documente privind istoria României*. A. Moldova. Veacul XVI, București, 1952, vol. IV, p. 275; *Moldova în epoca feudalismului*, Chișinău, 1978, vol. II, p. 380.

³⁸ *Dicționarul statistic al Basarabiei*, p. 72.

³⁹ *Enciclopedia sovietică moldovenească*, Chișinău, 1976, vol. 6, p. 418.

⁴⁰ V. Nicu, *op. cit.*, vol. II, p. 346.

În documentul din anii 1598-1599, la care ne trimite V. Nicu, se spune: Rusul din Bădeni, sluga lui Drăgan Ciolpan pârălab, recunoaște că a vândut partea sa de ocină din satul Tomești, ținutul Iași, marelui armaș Macri⁴¹.

A. Gonța susține că Tomeștii din acest document este pe Bahlui, ținutul Iași⁴². Deci, un sat din dreapta Prutului, dar nu Tomeștii de la sud de Balatina. Un sat Tomești, evidențiat de V. Nicu, este atestat într-un zăpis de mărturie din 16 august 1603⁴³. Dar și acesta, potrivit lui A. Gonța, nu e cel de lângă Balatina, ci e din cuprinsul ținutului Cârlișura⁴⁴.

V. Nicu a indicat greșit și o altă sursă, în care, conform opiniei sale, ar fi vorba despre actualul sat Tomeștii Vechi. Sursa respectivă conține relația solului polon Ioan Gninski. Trimisă la Poarta Otomană, solia condusă de acesta, îndreptându-se spre Țara Moldovei, ajunge în satul Pererâta de pe malul stâng al Prutului. Traversează în acest loc râul și, prin Ștefănești, poposește, la 26 iunie 1677, la Iași, unde este întâmpinată de domnul Antonie Ruset și boieri. De aici, la 28 iunie, a „pornit către Prut la Tomești”. Continuându-și drumul de la Tomești, solia a ajuns la Prut și, trecându-l, a sosit „în satul turcesc Troian”⁴⁵.

Itinerarul acestei solii este descris și în jurnalul soliei, redactat de secretarul ei. Deci, potrivit jurnalului, la 28 iunie 1677, solia a mers de la Iași la Tomești, situat la două ore de capitală, de unde a purces spre Scânteia, apoi spre Vaslui⁴⁶.

Alcătuitorii volumului din care am extras această informație au localizat astfel Tomeștii din calea soliei: sat lângă Iași⁴⁷. Dar și din conținutul textului este evident. Cum putea solia polonă, care ținea direcția spre sud, să meargă din Iași spre Tomeștii de lângă Balatina, în timp ce ea trecuse deja prin Ștefănești, localitate așezată pe malul drept al Prutului, puțin mai la nord de Tomeștii Vechi.

În cazul dat merită atenție următorul act. La 4 aprilie 1656, Gheorghe Ștefan vodă îi întărește lui Ghica, fost mare vornic, „ale sale drepte ocini și cumpărături”, între care părți din satul Vasileuți de pe Prut, ținutul Iași, „cu heleșteu la Camăncă”, și „o seliște anume Zorilova, ce-i pe Prut”, cumpărată „de la Gorie și de la frații lui Necula și Toader, fiii Pahulcei din Tomești”, de asemenea „cu heleșteu în Camăncă și cu jumătate din Colacul Băltei, ce se numește Zorilova unde a fost seliștea bătrână”⁴⁸.

Având în vedere reperle geografice menționate în acest document (ținutul Iași, râurile Prut și Camenca), se poate deduce că Tomeștii, de unde erau fiii Pahulcei, este satul de azi Tomeștii Vechi.

⁴¹ *Documente privind istoria României*. A. Moldova. Veacul XVI, București, 1952, vol. IV, p. 185.

⁴² A.I. Gonța, *op. cit.*, p. 259.

⁴³ *Documente privind istoria României*. A. Moldova. Veacul XVII, București, 1952, vol. I, p. 113.

⁴⁴ A.I. Gonța, *op. cit.*, p. 259.

⁴⁵ *Călători străini despre țările române*, București, 1980, vol. VII, p. 348-349.

⁴⁶ *Ibidem*, p. 356.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 614.

⁴⁸ *Surete și izvoade*. Publicate de Gh. Ghibănescu, Iași, 1914, vol. IX, p. 148-149.

Zgurița

Potrivit lui V. Nicu, localitatea Zgurița este atestată documentar pentru prima dată „la 15 iulie 1601, cu denumirea Nicorești”. Iar în continuare, acest autor a adăugat: „S-a contopit cu satul Zgura”⁴⁹.

Însă, această constatare cu privire la prima mențiune documentară a Zguriței nu poate fi acceptată din următorul considerent. Actuala localitate Zgurița este constituită din trei foste sate separate: Nicorești, Zgura și Zgurița. Primele două sate, fiind excluse în 1970 din registrul de evidență a localităților, au fost contopite cu satul Zgurița. Prin urmare, având în vedere această circumstanță, este necesar să examinăm aparte primele atestări documentare ale acestor trei sate.

Nicorești. În documentul din 15 iulie 1601, emis de cancelaria domnească a lui Ieremia Movilă, în baza căruia V. Nicu a tras concluzia pe care am citat-o mai sus, este menționat satul Nicorești al mănăstirii Sf. Nicolae⁵⁰, fără să se precizeze poziția geografică a acestuia, ceea ce, însă, se poate stabili consultând alte documente referitoare la această proprietate mănăstirească. Bunăoară, prin hrisovul din 25 mai 1606, Ieremia Movilă reconfirmă închinarea la mănăstirea Zograf de la muntele Athos a mănăstirii Sf. Nicolae din târgul Iași, cu toate satele ei, inclusiv „satul Nicorești, în ținutul Neamț, pe Cracău”⁵¹.

Spicuiind materialele documentare privitoare la acest Nicorești, Al. Gonța a clarificat: Nicorești, sat pe Cracăul Mănăstirii (lângă Girov, județul Neamț)⁵².

Prin urmare, satul Nicorești din ținutul Soroca nu este atestat documentar la 15 iulie 1601. Această așezare există în scris într-un alt act din timpul domniei lui Ieremia Movilă, și anume: în cartea domnească din 15 mai 1603, prin care domnul i-a întărit lui Voicul, pârcălab al ținutului Soroca, satele Nicorești și Solonceni din acest ținut. Să cităm din ea: „...au venit înainte noastră și înainte tuturor boierilor noștri, ai Moldovii, sluga noastră Voicul, pârcălabul Sorocăi, cu mari jalobă și cu mari mărtorii, cu mulți boieri și slugi domnești și cu megieși di prinprejur zicându că dresurile de danii și de cumpărătură, ce-u avut socrul său Furștea, vel paharnic, de la Alexandru vodă și de întăritură de la Petru vodă, pe un sat, anumi Nicoreștii, pe Căinari, de cătră apus, și cu iaz, și cu moară în Căinari, ce sântu în ținut Sorocăi, și alt dres, ce a fost a lui Voicul, pârcălabul de Soroca, de cumpărătură de la însuși Petru voievodă, pe o săliști în gura Zgura, pe Căinari, ci esti în dreptul Nicoreștilor, însă pi di ceea parti de Căinari, de cătră răsărit, și cu loc di iazuri și de mori în Căinari, pe din susu de fântăna lui Busmin, ce i-au fostu lui cumpărătură de la Ion Ciulei stolnicelul, drept două sute și triizăci taleri de argintu, din ispisocu de danii ce a avut de la Alexandru

⁴⁹ V. Nicu, *op. cit.*, vol. II, p. 428.

⁵⁰ *Documente privind istoria României*. A. Moldova. Veacul XVII, București, 1951, vol. I, p. 16.

⁵¹ *Documente privind istoria României*. A. Moldova. Veacul XVII, București, 1953, vol. II, p. 44-45.

⁵² A.I. Gonța, *op. cit.*, p. 176.

vodă, acele dresuri toate s-au prăpădit din cetatea Sorocăi, când au prădat cazacii zaporojeni cetatea Sorocăi⁵³.

Într-un act de întăritură din 2 septembrie 1619, emis de cancelaria domnească a lui Gașpar voievod se menționează că, în urma împărțirii averii părintești între Alexandra și fratele ei Ghidion, copiii fostului logofăt Voicu, Alexandrei i-a revenit jumătate din satul Ciripcău, cu parte din Gvozdu de pe Camenca, Nicorești, ținutul Soroca, cu mori și heleșteie, precum și alte proprietăți funciare din alte zone ale Țării Moldovei⁵⁴.

Deci, satul Nicorești este atestat documentar pentru prima dată la 15 mai 1603.

Zgura. Din paginile *Dicționarului statistic al Basarabiei* spicuim informația că satul Zgura a fost întemeiat în anul 1763 de către Toader Huțan⁵⁵. Deoarece nu cunoaștem sursa documentară de unde a fost extrasă această informație, datarea respectivă nu poate fi acceptată.

Cu toate acestea, cercetând documentele medievale, stabilim că satul Zgura exista în secolul al XVIII-lea. La 7 aprilie 1742, domnul Constantin Mavrocordat i-a dat banului Aristarho cinci „cărți de stăpânit” pentru câteva moșii, inclusiv Zgura, Timileuți, Lublinețu, Peripicini și Ciripcău, toate aflate în ținutul Soroca, „ca să le stăpânească după hotărârea ce s-au făcut de obștie”⁵⁶. Având în vedere această dispoziție domnească, putem considera că satul Zgura este menționat documentar pentru prima dată la 7 aprilie 1742.

În acest context este necesar să aruncăm lumină asupra următorului detaliu. Într-o listă de localități din ținutul Soroca, întocmită în 1814, este enumerat și cătunul Zgura al armeanului Grigore Țițul și al căminarului Iordache⁵⁷. Însă, această localitate lipsește în registrul recensământului populației din 1817. Condica cu datele acestui recensământ conține informații despre cășla Zgurița⁵⁸. Într-un document din 1824 se menționează că așezarea Zgurița se mai numește „odaia Țățului”⁵⁹. Într-o listă de localități din ocolul Nistrului de Sus, ținutul Iași, întocmită în 1830, sunt trecute cătunele Nicorești și Țățu, fără să se dea vreo precizare în privința ultimului toponim⁶⁰. Într-un document din 1848 citim: „satul

⁵³ *Moldova în epoca feudalismului*, Chișinău, 1982, vol. III, p. 24-25.

⁵⁴ *Documente privind istoria României*. A. Moldova. Veacul XVII, București, 1956, vol. IV, p. 399; *Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva Istorică Centrală a Statului*, București, 1957, vol. I, p. 430. Printre proprietățile funciare ce i-au revenit lui Ghidion se numără și câteva aflate în ținutul Soroca, și anume: satul Stăneni, satul Solunceni, cu vad de moară și cu heleșteu pe Căinari, și satul Bălțile de pe Cubolta.

⁵⁵ *Dicționarul statistic al Basarabiei*, p. 502.

⁵⁶ *Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea*. Moldova, București, 1966, vol. II, p. 232.

⁵⁷ ANRM, F. 5, inv. 2, d. 3, f. 58v.

⁵⁸ *Ibidem*, F. 134, inv. 3, d. 1453, f. 38v-39; *Труды Бессарабской Губернской Ученной Архивной Комиссии*, Кишинев, 1907, том III, p. 78.

⁵⁹ ANRM, F. 88, inv. 1, d. 340, f. 246v.

⁶⁰ *Ibidem*, F. 2, inv. 1, d. 1485, f. 41v.

Zgura, numit și odaia Țățu”⁶¹. La fel și într-un act cu date pe anii 1849-1851: Zgura sau cătunul Țățu a lui Albotă⁶².

Așadar, în prima jumătate a secolului al XIX-lea, localitatea Zgura se mai numea Țățu și Zgurița.

Zgurița. În *Dicționarul statistic al Basarabiei* se menționează că localitatea Zgurița a fost întemeiată în anul 1869 „de către coloniști evrei, aduși aici de către guvernul rus pe moșia lui Dionisie Albotă, ca arendași de pământ, deocamdată, iar mai apoi au devenit proprietari”⁶³.

De fapt, colonia evreiască Zgurița a luat naștere cu puțin timp mai înainte. În anul 1851, un grup de evrei au arendat o suprafață de pământ din moșia Zgura, întemeind aici o localitate, care a fost numită Zgurița⁶⁴.

⁶¹ ANRM, F. 134, inv. 2, d. 745, f. 73.

⁶² *Ibidem*, F. 24, inv. 1, d. 2, f. 22.

⁶³ *Dicționarul statistic al Basarabiei*, p. 502.

⁶⁴ *Еврейская энциклопедия. Свод знаний о еврействе и его культуре в прошлом и настоящем*, С.-Петербург, Издание Общества для Научных Еврейских Изданий и Издательства Брокгауз-Ефрон, [1909], том IV, p. 387.